

Recenzja

dorobku naukowego, dydaktycznego i organizacyjnego dr Magdaleny Micińskiej w postępowaniu habilitacyjnym w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie nauki prawne

1. Przestanki formalno-prawne recenzji

Rada Naukowa Kolegium Nauk Społecznych Uniwersytetu Rzeszowskiego uchwałą z dn. 14 czerwca 2023 r. powołała mnie, jako recenzenta, w skład komisji habilitacyjnej w postępowaniu sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego dr Magdalenie Micińskiej w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie nauki prawne, wszczętym w dniu 30 stycznia 2023r.

Podstawą prawną sporządzenia recenzji jest art. 219 ust. 1 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2023 r., poz. 742). Zgodnie z tym przepisem stopień doktora habilitowanego nadaje się osobie, która:

- 1) posiada stopień doktora;
- 2) posiada w dorobku osiągnięcia naukowe albo artystyczne, stanowiące znaczny wkład w rozwój określonej dyscypliny, w tym co najmniej:
 - a) 1 monografię naukową wydaną przez wydawnictwo, które w roku opublikowania monografii w ostatecznej formie było ujęte w wykazie sporządzonym zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 267 ust. 2 pkt 2 lit. a, lub
 - b) 1 cykl powiązanych tematycznie artykułów naukowych opublikowanych w czasopismach naukowych lub w recenzowanych materiałach z konferencji międzynarodowych, które w roku opublikowania artykułu w ostatecznej formie były ujęte w wykazie sporządzonym zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 267 ust. 2 pkt 2 lit. b, lub
 - c) 1 zrealizowane oryginalne osiągnięcie projektowe, konstrukcyjne, technologiczne lub artystyczne;

3) wykazuje się istotną aktywnością naukową albo artystyczną realizowaną w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury, w szczególności zagranicznej.

Niniejsza recenzja dotyczy oceny osiągnięć naukowych Pani Doktor oraz ustalenia, czy stanowią znaczny wkład w rozwój dyscypliny nauk prawnych.

2. Sylwetka naukowa Habilitantki

Habilitantkce stopień naukowy doktora nauk prawnych został nadany uchwałą Rady Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu w dniu 20 marca 2007 r. na podstawie rozprawy doktorskiej pt. „Instrumenty prawne służące zapewnieniu udziału społeczeństwa w ochronie środowiska w polskim systemie prawnym”, przygotowanej pod opieką naukową prof. zw. dr hab. Ryszarda Paczuskiego. Recenzentami w przewodzie doktorskim były prof. zw. dr hab. Janina Ciechanowicz McLean (Uniwersytet Gdański) i prof. UMK dr hab. Małgorzata Jaśkowska.

Swą karierę naukowo-dydaktyczką Pani Doktor rozpoczęła w 2001 r. podejmując pracę asystenta na Wydziale Administracji i Ekonomii w Kujawsko – Pomorskiej Szkole Wyższej w Bydgoszczy. W późniejszym okresie, już jako adiunkt (lub wykładowca) pracowała w Katedrze Chemii Środowiska i Bioanalitiky na Wydziale Chemii Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu i na Wydziale Prawa Administracji i Ekonomii w Kujawsko – Pomorskiej Szkole Wyższej w Bydgoszczy. Obecnie jest zatrudniona jako adiunkt w Instytucie Nauk Społecznych w Akademii Jagiellońskiej – Toruńskiej Szkole Wyższej w Toruniu.

3. Ocena wiodącego osiągnięcia naukowego

Pani dr Magdalena Micińska, jako swoje wiodące osiągnięcie naukowe, wskazała monografię „Ochrona środowiska w Rosji. Wybrane aspekty prawno – porównawcze”, Wydawnictwo Edukacyjne „Akapit”, Jagielloński Instytut Wydawniczy, Toruń 2021, ISBN 978-83-66951-08-2, recenzenci wydawniczy: prof. KUL dr hab. Grzegorz Górski, doc. JUDr. Ing. Radek Jurčik, Ph.D. (Tomaš Masaryk University Brno, Czechy)

Problematyka podejmowana we wskazanej pracy jest z pewnością ciekawa (w zakresie wskazanym w tytule). Prawo Federacji Rosyjskiej stanowi dla większości

prawników *terra incognita*, nie tylko w odniesieniu do regulacji dotyczącej zasad korzystania ze środowiska. Niezależnie od kontekstów historyczno-politycznych znajomość prawa naszego sąsiada wydaje się być wartością, która warta jest poświęcenia temu zagadnieniu aktywności naukowej. Ciekawie prezentuje się również cel badań, określony przez Autorkę jako istota problemu naukowego. Ma nią być „kwestia umiędzynarodowienia i europeizacji rosyjskiego prawa ochrony środowiska”. Jak dalej wskazuje Autorka „podjęte w tej monografii rozważania mają na celu zbadanie wpływu prawa międzynarodowego i europejskiego na normy prawa federalnego. Badanie polega na opisie, identyfikacji i porównywaniu wybranych instytucji rosyjskiego prawa konstytucyjnego, administracyjnego i środowiskowego z prawem polskim, będącym odzwierciedleniem wymogów europejskich. Analiza winna wykazać zarówno cechy wspólne, jak i istotne różnice porównywanych instytucji, ustalić przyczyny określonych rozbieżności, postawić prognozy tendencji rozwojowych”.

Doceniając szacunek Pani Doktor do prawodawstwa polskiego, jako wzorca dla prawa FR, to zamiar powyższy uważam jako nieco karkołomny. Klóci się to zresztą z celem dysertacji. Jeśli wpływ prawa europejskiego i międzynarodowego na prawodawstwo rosyjskie, to nie „pośrednio”. Wpływ powyższy można wykazać jedynie porównując prawo rosyjskie z prawem europejskim (choć Autorka nie definiuje, co pod tym pojęciem rozumie) i ew. umowami międzynarodowymi.

Pozostałą część wstępu uważam za nadmiernie syntetyczną. Musimy mieć świadomość, że tego typu dysertacja powinna być głęboko zakorzeniona w literaturze przedmiotu. Powinna być dyskusją nad stanem badań. Tego elementu w ocenianej pracy próżno szukać. I nie chodzi tu o dorobek doktryny polskiej, ale przede wszystkim rosyjskiej. Rozprawa habilitacyjna nie może stanowić przedstawienia czytelnikowi polskiemu li tylko prawnych podstaw określonej dziedziny prawa. Staje się wtedy bowiem literaturą popularną, o charakterze informacyjnym, czy też opisowym.

Oceniana praca składa się z ośmiu rozdziałów (choć Autorka we wstępie twierdzi, że jest ich pięć). I tak w kolejności są to:

- zagadnienia wprowadzające (zawierające analizę zasobów i stanu środowiska Federacji Rosyjskiej, omówienie geopolitycznych determinantów gospodarowania

zasobami naturalnymi, genezę i rozwój prawa środowiskowego w Rosji i wreszcie przedstawienie problematyki ochrony środowiska w Konstytucji FR),

- „źródła prawa Federacji Rosyjskiej na przykładzie aktów z dziedziny ochrony środowiska”,

- status prawny organizacji ekologicznych,

- dostęp do informacji o środowisku i edukacja ekologiczna,

- państwowa procedura oceny oddziaływania na środowisko

- ochrona przyrody i różnorodności biologicznej,

- łowiectwo

- sytuacje kryzysowe

Pracę kończą „podsumowanie i wnioski końcowe”.

Niestety, ani we wstępie, ani w rozdziałach (poza ogólnikowymi stwierdzeniami) Autorka nie „wytłumaczyła się” z doboru problemów, które poddaje analizie. Na pewno miały na to wpływ zainteresowania naukowe Autorki i jej dotychczasowy dorobek publikacyjny. Ale po trzech zagadnieniach z zakresu prawa horyzontalnego przechodzi do omawiania takich zagadnień jak łowiectwo, czy też stany nadzwyczajne. Skutkiem tego czytelnik pozostaje w sporym niedosyć. Oczywiście zyska wiedzę w zakresie łowiectwa, ale dalej nie będzie mógł pojąć zawichości prawa emisyjnego, inwestycyjnego, odpadowego, czy też opłat. Mimo, że rozdział o ocenach oddziaływania na środowisko dawał ku temu nadzieję. Ocena nie jest instytucją samą w sobie, procesem prowadzonym w próżni. Służy podjęciu najlepszych, z punktu widzenia i środowiska i przedsiębiorcy, decyzji inwestycyjnych. Omówienie samych szczególnych rozwiązań procesowych, bez jego kontekstu, pozostawia spory niedosyt.

Nawet przy założeniu, że wybór zagadnień szczegółowych byłby prawidłowy, to tak określony zakres pracy spowodował, że zamierzenie naukowe Habilitantki było skazane na niepowodzenie. Przedmiotem monografii habilitacyjnej powinno być zagadnienie prawne zakreślone tak, aby nie narazić się na zarzut niewyczerpania tematu. Wyobraźmy sobie, że ktoś zamierza w sposób dogłębny przeanalizować polskie prawo środowiskowe w zakresie takim jakim wyznaczyła Pani doktor Magdalena Micińska. Dzieło takie musiało by mieć 2-3 tysiące stron.

A wydawać by się mogło, że Habilitantka, w pierwszym rozdziale swej dysertacji, omawiając zagadnienia „ogólne” ma gotową receptę, czym się zająć. Wszak tam określa najważniejsze problemy środowiskowe Rosji. Wydobywanie

kopalin, zanieczyszczenia powietrza, odpady – to te zagadnienia, które zasługują na rozbudowaną analizę.

Co do pierwszego rozdziału, nie mam większych uwag o charakterze merytorycznym, z wyjątkiem jednej. Na stronie 27, w części historycznej Habilitantka bardzo gładko przechodzi od Rusi do Rosji. Moim zdaniem, bez odpowiedniego komentarza zabieg taki jest nadużyciem. Oczywiście cytuję tu Bazyłowa i Gumitowa. Należy mieć jednak świadomość, że ich poglądy niewiele różnią się (w mojej ocenie) od poglądów A. Daugina.

Rozdział II uważam za źle nazwany. Forma „źródła prawa Federacji Rosyjskiej na przykładzie aktów z dziedziny ochrony środowiska” nie zdaje się udatna. Wszak przedmiotem analizy Autorki jest prawo środowiska FR więc „źródła prawa środowiska FR” byłyby wystarczające.

Do pozostałych rozdziałów odniosę się łącznie, gdyż w mojej ocenie zawierają one bardzo zbliżone uchybienia.

I. Praktycznie brak dyskusji naukowej. Przykładowo w rozdziale poświęconemu organizacjom społecznym brak odwołań do aktualnej literatury dotyczącej przedmiotu rozważań. Jest co prawda komentarz Zorkina i Lazariewa, ale to komentarz do Konstytucji FR. Cały wsad „merytoryczny” to cytowanie aktów prawnych i dokumentów o charakterze politycznym.

II. Praktyczny brak badań komparatystycznych. W poszczególnych rozdziałach Autorka zamieszcza parozdaniowe komentarze dotyczące jej oceny zgodności prawodawstwa rosyjskiego z prawem europejskim, międzynarodowym, czy polskim. Na pewno nie można ich uznać za badania prawnoporównawcze.

III. Rzuca się w oczy ogromny niedostatek literatury polskiej w zakresie ochrony środowiska (za wyjątkiem tych autorstwa Habilitantki). Warto wspomnieć, że praca miała mieć charakter prawnoporównawczy. A doliczyłem się 4 opracowań związanych z tematem. Jedno autorstwa R. Paczuskiego, jedno B. Rakoczego i dwa mojej doktorantki K. Zawady (oraz ewentualnie K. Nowackiego, wspólnie z J. Bociem).

IV. Brak przedstawienia dyskursu naukowego w doktrynie rosyjskiej. Podjęcie się problematyki obcego prawa powinno przede wszystkim polegać na przedstawieniu problemów prawnych z punktu widzenia tamtejszej literatury. W ocenianej pracy literatura rosyjska służy głównie prezentacji obowiązującego tam stanu prawnego.

Reasumując będąca przedmiotem oceny monografia *Ochrona środowiska w Rosji. Wybrane aspekty prawno – porównawcze*, nie stanowi osiągnięcia naukowego

stanowiącego znaczny wkład w rozwój dyscypliny nauk prawnych. Przede wszystkim opracowanie to nie realizuje zamierzenia badawczego, jakim miała być „kwestia umiędzynarodowienia i europeizacji rosyjskiego prawa ochrony środowiska”. Próżno także poszukiwać rozważań dotyczących „wpływu prawa międzynarodowego i europejskiego na normy prawa federalnego”. Wcześniej wskazane uchybienia w zakresie warsztatu badawczego nie pozwalają uznać, że ta w istocie ciekawa praca dotycząca prawa rosyjskiego może stanowić podstawę do uzyskania stopnia doktora habilitowanego.

4. Ocena pozostałego dorobku naukowego i publikacyjnego oraz współpracy międzynarodowej

Do oceny dorobku naukowego dr Magdaleny Micińskiej zostały zgłoszone również monografie, rozdziały w monografiach oraz publikacje w wydawnictwach ciągłych. Warto tu zwrócić na niektóre z nich.

Pierwsza jest zatytułowana „Łowiectwo. Aspekt humanitarno-prawny” i została wydana przez Wydawnictwo Naukowe SILVA RERUM w 2014 r. To krótkie opracowanie (około 140 stron) ma charakter nie tylko prawny. Autorka wykazuje się tu również sporą wiedzą z zakresu łowiectwa. Oczywiście opracowanie to spełnia wszystkie wymagania stawiane pracom naukowym, sformułowano w nim cel badań, wykorzystano również bogatą literaturę oraz orzecznictwo.

Druga monografia, opublikowana przez Habilitantkę po uzyskaniu stopnia naukowego doktora to „Zamknięte miasta Rosji. Aspekty prawnoustrojowe i społeczne”, Toruń 2021, Jagielloński Instytut Wydawniczy, ISBN 978-83-65824-92-9. Opracowanie powyższe można zakwalifikować do popularnych, aczkolwiek, jak poprzednio, zawiera ono elementy wymagane wobec publikacji naukowych.

Trzecia publikacja to doktorat Habilitantki zatytułowany „Udział społeczeństwa w ochronie środowiska. Instrumenty administracyjno – prawne, Toruń 2011, Wydawnictwo Adam Marszałek, ISBN: 978-83-7780-076-8 .

Po uzyskaniu stopnia doktora Habilitantka opublikowała również dwanaście rozdziałów w monografiach naukowych o bardzo zróżnicowanym charakterze.

Dorobek publikacyjny Pani doktor Magdaleny Micińskiej w publikacjach ciągłych (po uzyskaniu stopnia naukowego) jest dość obszerny. Składają się na niego 18 artykułów naukowych i znaczna liczba artykułów popularnonaukowych w takich czasopismach jak „Prawo i Środowisko”, „Środowisko”, „Odpady i środowisko”,

„Ekoprofit”, „Promocje Kujawsko – Pomorskie” (przed uzyskaniem stopnia naukowego – 10).

Nie jestem zwolennikiem, zwłaszcza w dzisiejszych czasach, nadmiernego przywiązywania wagi do wskaźników naukometrycznych. Jednakże i do tej kwestii należy się odnieść. Ogromna większość publikacji Habilitantki została zamieszczona w czasopismach nie posiadających znaczącej ilości punktów. Dopiero w 2020 r. opublikowała w Przeglądzie Sejmowym artykuł zatytułowany „Źródła prawa Prezydenta Federacji Rosyjskiej i federalnych organów władzy wykonawczej” (obecnie 140 pkt) oraz złożyła do druku artykuł do Państwa i Prawa zatytułowany „Zamknięte miasta Rosji a wolność przemieszczania się – w świetle międzynarodowych standardów ochrony praw człowieka i Konstytucji Federacji Rosyjskiej” (w druku – 70 pkt).

Ogólnie wyniki wskaźników naukometrycznych (bibliometrycznych) przedstawiają się następująco:

- cytowania na podstawie bazy Google Scholar 42,
- cytowania bez autocytowań na podstawie bazy Google Scholar 28,
- indeks Hirscha, na podstawie bazy Google Scholar 3,
- liczba punktów MNiSW: 570 + 70 za publikację w druku.

Analizując rekordy podlegające „zliczaniu” cytowań (a jest ich 56) ilość cytowań, bez autocytowań, jest niewielka (28). Podobnie wygląda kwestia w przypadku Researchgate. Na 31 rekordów tylko 16 cytowań.

Reasumując powyższe należy uznać, że rozpoznawalność dorobku naukowego Habilitantki jest niewielka. Podkreślam, że wyniki badań naukometrycznych nie świadczą bezpośrednio o wartości dorobku. Znaczącą rolę odgrywa tu bowiem właściwe „pozycjonowanie” (choćby zgłaszanie każdej publikacji). Ale w przypadku oceny dorobku do awansu naukowego dokonanie takich ustaleń jest konieczne.

Habilitantka aktywnie uczestniczy w konferencjach naukowych prezentując na nich wyniki swoich badań. Wedle Jej autoreferatu brała udział w 20 konferencjach naukowych (po uzyskaniu stopnia naukowego). Były to wydarzenia zarówno ogólnopolskie, jak i międzynarodowe, organizowane przez różne ośrodki. Przy czym tylko dwie odbyły się za granicą, na Białorusi i w Bułgarii. Należy tu wyrazić żal, że Pani Doktor nie prezentowała wyników swoich badań (za niewielkimi wyjątkami) na konferencjach organizowanych przez ośrodki zajmujące się prawem środowiskowym. Były to konferencje o charakterze „interdyscyplinarnym” W związku z tym nie mogła

nawiązać dyskursu ze specjalistami dziedziny, w której do awansu naukowego aplikuje.

Trudno odnieść się w oparciu o przedłożony autoreferat do współpracy międzynarodowej Pani doktor Magdaleny Micińskiej. Uczestniczyła w programie Erasmus +, akcja 1: mobilność edukacyjna. W związku z tym odbyła wyjazd edukacyjny i udział (z wygłoszeniem referatu) w konferencji naukowej organizowanej przez Wydział Ekonomiczny Nowego Uniwersytetu Bułgarskiego w Sofii (czerwiec 2016 r.). Wygłosiła również referat na konferencji organizowanej przez Ministerstwo Edukacji Republiki Białoruś. Wydarzenia te trudno jednak uznać za współpracę międzynarodową o charakterze naukowym.

Pomimo wielu lat funkcjonowania w świecie nauki Habilitantka nie realizowała ani jednego projektu badawczego finansowanego ze źródeł krajowych, czy też zagranicznych. Uzyskanie takiego „grantu”, czy choćby aplikowanie o niego, wiąże się z koniecznością udziału w konkursach, gdzie przeprowadzana jest rygorystyczna selekcja złożonych wniosków. Kryterium to pozwala zatem ocenić zaangażowanie kandydata do uzyskania stopnia naukowego doktora habilitowanego w pracę naukową. W przypadku ocenianego dorobku moja ocena nie może być pozytywna.

5. Ocena dorobku dydaktycznego i organizacyjnego

Habilitantka od 2001 r. związana jest ze szkolnictwem wyższym. Od października 2001 r. przez okres sześciu lat była asystentem Wydziale Administracji i Ekonomii w Kujawsko – Pomorskiej Szkole Wyższej w Bydgoszczy. W trakcie tego zatrudnienia podjęła również pracę (jako wykładowca) w Katedrze Chemii Środowiska i Bioanalitiky na Wydziale Chemii Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu. Od października 2007 r. do października 2019 r. pracowała jako adiunkt na Wydziale Prawa Administracji i Ekonomii w Kujawsko – Pomorskiej Szkole Wyższej w Bydgoszczy. Obecnie jest zatrudniona jako adiunkt w Instytucie Nauk Społecznych w Akademii Jagiellońskiej – Toruńskiej Szkole Wyższej w Toruniu.

W ramach swego zatrudnienia pełniła na wyżej wymienionych uczelniach następujące funkcje:

- Rzecznik Dyscyplinarny ds. Studentów w Kujawsko – Pomorskiej Szkole Wyższej w Bydgoszczy,

- zastępca kierownika Katedry Prawa Administracyjnego i Prawa Ochrony Środowiska na Wydziale Prawa i Administracji w Kujawsko – Pomorskiej Szkole Wyższej w Bydgoszczy,
- Prodziekan Wydziału Administracji i Stosunków Międzynarodowych w Kujawsko – Pomorskiej Szkole Wyższej w Bydgoszczy,
- opiekun „Studenckiego Koła Naukowego Administratywistów” na Wydziale Administracji i Ekonomii w Kujawsko – Pomorskiej Szkole Wyższej w Bydgoszczy,
- opiekun roku dla studentów zrekrutowanych na pierwszy rok studiów na Wydziale Administracji i Ekonomii w Kujawsko – Pomorskiej Szkole Wyższej w Bydgoszczy.

Habilitantka wypromowała od 2007 r. ponad 200 prac licencjackich i magisterskich oraz sporządziła ponad 200 recenzji prac licencjackich i magisterskich. Do działalności popularyzującej naukę Habilitantka zaliczyła:

- prowadzenie wykładu z elementów prawa ochrony środowiska dla grupy seniorów w ramach projektu „Akademia Seniora” w Akademii Jagiellońskiej – Toruńskiej Szkole Wyższej,
- współpracę (od 2019 r.) z Kujawsko – Pomorskim Stowarzyszeniem Samorządowym „Salutaris”,: organizacja konferencji, wygłaszanie wykładów, uczestnictwo w sympozjach, seminariach,
- współpracę (od 2014 r. z fundacją „Niech Żyją !”: konsultacje z zakresu ochrony humanitarnej zwierząt łownych,
- prowadzenie cyklicznych wykładów promocyjnych w ramach tzw. „Otwartych Drzwi” w Kujawsko – Pomorskiej Szkole Wyższej w Bydgoszczy.

Powyższe pozwala ocenić dorobek Habilitantki we wskazanym zakresie jako dostateczny. Brak niestety tu działań stanowiących „sól” nauki. Organizowania konferencji naukowych (o szerszym zasięgu), tworzenie zespołów badawczych, współpracy (stałej) między szkołami wyższymi.

6. Konkluzja końcowa

Szczegółowa analiza poszczególnych obszarów aktywności Pani dr Magdaleny Micińskiej nie pozwalają na stwierdzenie, że posiada w dorobku osiągnięcia naukowe stanowiące znaczny wkład w rozwój nauk prawnych. Na tę ocenę składają się:

- negatywna ocena monografii „Ochrona środowiska w Rosji. Wybrane aspekty prawnoporównawcze”. Nie twierdzą, że nie jest to opracowanie ciekawe i przydatne w

badaniach naukowych. Ale wskazane w pkt 3 recenzji uchybienia nie pozwalają na uznanie tego osiągnięcia jako „znaczące”,

- zbyt ubogi dorobek publikacyjny (w pozostałym zakresie). Nie chodzi tu li tylko o wyniki „naukometryczne”. Domaganie się uznania za samodzielnego pracownika nauki powinno zostać poprzedzone wykazaniem, że uczestniczyło się w otwartym dyskursie naukowym. I powinien być to dyskurs wiedziony ze specjalistami danej dziedziny wiedzy. W dorobku Habilitantki takowego nie dostrzegam.

Nie można również uznać, że Habilitantka wykazuje się istotną aktywnością naukową realizowaną w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury, w szczególności zagranicznej. Aktywność naukowa to nie tylko publikowanie wyników swych badań, czy też dydaktyka. To zaangażowanie w rozwój danej dziedziny wiedzy. Organizowanie badań, nawiązywanie współpracy krajowej i międzynarodowej. Również w tym zakresie dorobek Pani doktor należy ocenić na mniej niż dostateczny.

Grzegorz Dobrowolski